

**A kutatás-fejlesztési tevékenység
minősítési rendszerének értékelése,**
különös tekintettel a 2017-ben hatályba
lépett módosításokra

2018. február 9.

Tartalomjegyzék

1.	Vezetői összefoglaló	2
2.	Az értékelési jelentés célkitűzései	4
3.	Megállapítások	5
3.1.	Vállalatok K+F tevékenysége	5
3.1.1.	Jelenlegi K+F kiadások	5
3.1.2.	Jövőbeni K+F kiadások	5
3.1.3.	K+F költségek nyilvántartása	6
3.2.	A K+F minősítési rendszer	7
3.2.1.	A K+F minősítési rendszer célja	7
3.2.2.	A minősítési rendszer használata	8
3.2.3.	A minősítési rendszer használatának vállalati motivációja	10
3.2.4.	Nemzetközi kitekintés	11
3.3.	A minősítési eljárás gyakorlata	12
3.3.1.	Együttműködés az SZTNH-val	12
3.3.2.	Vállalatok erőforrásigénye	12
3.3.3.	Az adatbiztonság kérdése	13
3.3.4.	A minősítési kérelem formanyomtatványa	13
3.3.5.	A Módszertani Útmutató	14
3.3.6.	Projektkezdés elhúzódása	14
3.3.7.	Saját tevékenységi kör meghatározása és aránymeghatározás	14
3.3.8.	Díjazás	15
3.3.9.	Minősítések eredményei	15
3.4.	A minősítési rendszer 2017-es módosítása	16
3.4.1.	A projektcsoport-minősítés	16
3.4.2.	K+F egyedi kormánydöntés	17
4.	Javaslatok	18
4.1.	Jogszabály / Módszertani Útmutató módosítására vonatkozó javaslatok	18
4.2.	Kommunikációs javaslatok	19
5.	Melléklet	21
5.1.	Fogalommagyarázat, rövidítések jegyzéke	21

1. Vezetői összefoglaló

Jelen értékelési dokumentum a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH vagy Hivatal) által a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény (KFI törvény) rendelkezései alapján működtetett kutatás-fejlesztési minősítési rendszert vizsgálja.

Munkánk során a megállapításaink és javaslataink megfogalmazásához a Deloitte hazai és nemzetközi szakértői tapasztalatai mellett a vonatkozó jogszabályi és módszertani háttérrel, a vállalatok magyarországi K+F tevékenységét és az SZTNH minősítési eljárásához kapcsolódó statisztikai adatokat, valamint a vállalati és intézményrendszeri szereplőkkel folytatott interjúink eredményeit használtuk fel.

Összességében elmondható, hogy az SZTNH-t és az általa végzett K+F minősítési rendszert minden megkérdezett vállalat – azok is, akik korábban még nem nyújtottak be minősítési igényt – ismerték és elismerték, a szervezettel való együttműködést nagyon pozitívan értékelték, a minősítések eredményét elfogadták és a K+F jelleg, az aránymeghatározás, valamint a saját tevékenységi kör megítélését megalapozottnak tartották.

A 2012-ben bevezetett minősítési rendszer keretében az SZTNH immár közel 5.000 minősítést adott ki a kialakított egységes követelményrendszer mentén. A két minősítési típus – előzetes, hatósági jogerővel bíró határozat, valamint szakértői vélemény – az adott projektek K+F tartalmát vizsgálja és értékeli. A vállalatok kérelmeiket alapvetően adókedvezmény igénybevételének igazolásához vagy pályázati támogatás igénybevételéhez használják fel, de előfordul eltérő felhasználási módja is, pl. állami tulajdonú vállalat esetén a vállalat közbeszerzési gyakorlatának – projektjei K+F tartalmának, és így az erre vonatkozó szabályrendszer használatának – alátámasztása. A SZTNH minősítési rendszerének feladata az elkövetkező években bővül. 2017 végén bevezetésre került új hatósági feladatként a projektcsoport-minősítési eljárás, melynek keretében egy vállalat egy eljárás keretében egyszerre több projektjének K+F tartalmát is minősítheti, széles körű K+F tevékenysége esetén ezzel csökkentve a minősítési eljárásához kapcsolódó adminisztratív terheit. Emellett bevezetésre került egy új támogatási jogcím az egyedi Kormánydöntéssel megítélhető hazai támogatások rendszerében (K+F EKD), mely támogatás nyújtásának feltétele az SZTNH pozitív K+F minősítése. A K+F minősítési rendszer szerepe túlmutat a konkrét ügyekben hozott döntéseken: célja, hogy egyre jelentősebb mértékben ösztönözze a hazai innovációs politikát, valamint a kapcsolódó K+F támogatási rendszer működését. A K+F támogatások – adóösztönzők és pályázati támogatások – hatékony működésének elengedhetetlen tényezője a K+F minősítési rendszer, ami a hozzájárul a K+F projektekkel kapcsolatos egységes megközelítés gyakorlatának kialakulásához és elősegíti a hazai GDP arányos K+F ráfordítás – és különösen a vállalati K+F ráfordítás – kormányzati szinten is kívánatosnak tartott növekedését.

Az értékelés során a minősítési rendszerre vonatkozóan megfogalmazott észrevételeink zömében a Módszertani Útmutató frissítésére, illetve a minősítési rendszer adott elemeinek célzottabb és határozottabb kommunikációjára vonatkoznak. Előbbi tekintetében az útmutató értelemszerű pontosításai (ld. elfogadása óta bekövetkezett jogszabályi változások lekövetése) mellett eljárásrendi egyszerűsítések és egyértelműsítések, valamint az értelmezést segítő kiegészítések és pontosítások (pl. a példák frissítése és bővítése) merültek fel elsősorban.

Emellett javasolt kiszélesíteni a K+F minősítésre vonatkozó tájékoztatást - jelenleg is elérhető tájékoztatást különösen az SZTNH szakmai függetlenségét és az eljárási szabályok egyes gyakorlati aspektusait illetően egyrészt a honlapon, másrészt szakmai rendezvények keretében.

Az SZTNH minősítési rendszerének megítélés nemzetközi összevetésben is pozitív. A hazai minősítési rendszer működése és az általa teremtett jogbiztonság a K+F tartalmi megítélésének kérdésében más közép-európai országokéhoz képest – például Csehország, Horvátország és Lengyelország – nagyobb jogbiztonságot ad és szervezettebb keretek között működik.

2. Az értékelési jelentés célkitűzései

Az értékelési jelentés célja a K+F minősítési rendszer értékelése, különösen a KFI tv. 2017. január 1-jén hatályba lépett módosítása, valamint a 2017. december 10-én hatályba lépett, az egyes tevékenységek kutatás-fejlesztési szempontú minősítése iránti eljárás részletes szabályairól szóló 332/2017. (XI. 9.) Korm. rendelet (Korm. Rendelet) által bevezetett eljárás részben gyakorlati tapasztalatokon alapuló, részben – legalábbis a projekt-csoport minősítés esetében – vállalati elvárások és észrevételek értékelése.

A minősítési rendszer ismerete mellett jelen értékelés kiindulópontját a korábbi – 2014. januári – értékelési jelentés képezi. Az azóta eltelt 4 év tapasztalatainak értékelésére a mélyinterjúk mellett figyelembe vettük a Deloitte hazai és nemzetközi szakértőinek tapasztalatait, a vonatkozó jogszabályi és módszertani hátteret, valamint a magyarországi K+F tevékenységet és az SZTNH minősítési eljárásának működését leíró statisztikai adatokat.

Az értékelési munka során különösen az alábbi kérdéseket vizsgáltuk:

- a K+F kiadásokat befolyásoló tényezők,
- a K+F minősítési eljárásban való részvétel tapasztalatai,
- a szabályozási háttér, a Módszertani Útmutató és a formanyomtatvány megfelelése,
- az SZTNH-val való együttműködés,
- a K+F minősítések eredményének megítélése,
- vélemények a projektcsoport-minősítésről.

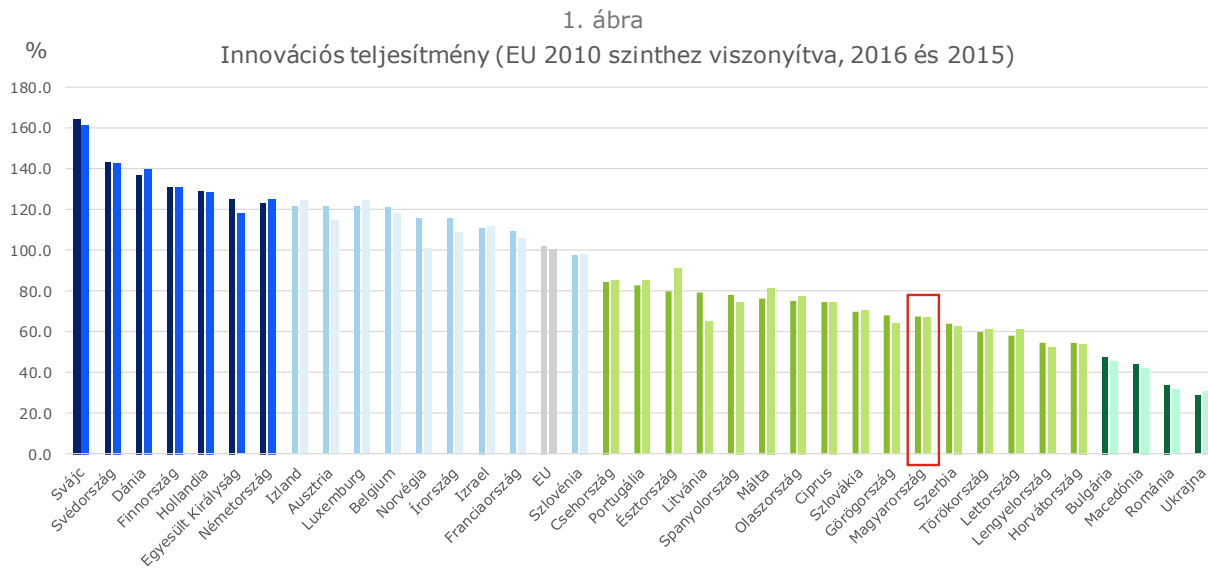
Az értékelési munka során lefolytatott interjúk megközelítését és az adatgyűjtéshez használt kérdéssorokat előzetesen egyeztetettük az SZTNH-val. Az interjúk szervezése során az SZTNH-val közösen törekedtünk egy több szempontból is reprezentatív megkérdezetti kör kialakítására (ld. vállalatméret, régió, korábbi és várható kérelmek száma és típusa, stb.), ugyanakkor a végső cél elsősorban nem a statisztikailag releváns mintavétel volt, hanem az elért interjúalanyoktól származó minőségi észrevételek összegyűjtése.

3. Megállapítások

3.1. Vállalatok K+F tevékenysége

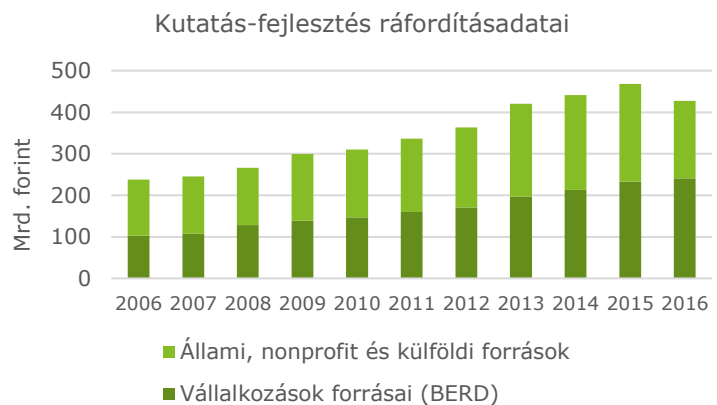
3.1.1. Jelenlegi K+F kiadások

Nemzetközi összevetésben Magyarország a European Innovation Scoreboard 2017-es felmérése szerint a mérsékelt innovátor országok közé tartozik. 2020-ra Magyarország az 1,8%-os GDP arányos K+F ráfordítási célt tűzte ki; 2016-ban 1,22% volt a GDP arányos K+F ráfordítás.

Forrás: European Innovation Scoreboard 2017

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2016-ra vonatkozó előzetes adatai alapján az összesített K+F ráfordítások éves visszaesése mellett a vállalati forrásból finanszírozott K+F ráfordítás (BERD) továbbra is növekvő tendenciát mutat. A mutató 2012 és 2016 között évente átlagosan több mint 9%-os növekedést ért el (2006 óta pedig közel 150%-kal nőtt).

Forrás: KSH

3.1.2. Jövőbeni K+F kiadások

A vállalati jövőbeni K+F kiadásainak mértékét számos tényező befolyásolja, például:

- a szabályozói környezet kiszámíthatósága,
- vállalaton/vállalatcsoporton belüli és piaci változások,
- a K+F támogatások jellege (leginkább az adókedvezmények számítanak), valamint
- a K+F szakemberek költségei és rendelkezésre állásuk.

A jövőbeni K+F tevékenység tervezéséhez kapcsolódó tapasztalata megoszlik a hazai vállalatoknak, amely mögött leginkább iparági indokok húzódnak. Amíg egy járműipari vállalat számára egy 2-3 éves, piaci igényen alapuló K+F projekt a megszokott, és ennek megfelelően ilyen időtávon tervezi K+F tevékenységeit, addig a szoftverfejlesztők számára gyakran egy 0,5-1 éves előrelátás is nehéz a technológia és innovatív megoldások gyors változása miatt. Egy nemzetközi vállalat magyarországi K+F tevékenységéről stratégiai döntést (K+F tevékenység elindítása vagy kiterjesztése, K+F projektek célja, stb.), szinte kizárólag az anyavállalat hoz meg, így többnyire korlátozott a hazai leányvállalatok mozgásteret a K+F ráfordítások és projektek esetében.

A K+F kiadástípusok bár igen különbözően jelentkeznek az egyes vállalatoknál, minden esetben kiemelkedő tényezőt jelentenek a személyi jellegű kiadások. A gyártócégek esetében emellett költségeik között az anyagköltség emelkedik ki (pl. drága alapanyagok), de más cégeknél – pl. szoftverfejlesztők – ez kevésbé releváns. Kiemelkedő költségtételt jelent K+F esetében továbbá az amortizáció, illetve általában kisebb mértékben a bérleti díj és az utazási költség. Azoknál a vállalatoknál, melyek együttműködnek egyetemekkel vagy kutatóintézetekkel, gyakran merülnek fel kapcsolódó szolgáltatási költségek is; azon vállalatok, akik a K+F tevékenységeket szolgáltatási szerződéseken keresztül külső féltől veszik igénybe, az egyetemek vagy kutatóintézetek által nyújtott szolgáltatások díját is elszámolhatják.

3.1.3. K+F költségek nyilvántartása

A piaci és intézményi tapasztalat szerint a K+F tevékenységek azonosításán és az elszámolható költségek megfelelő allokálásán kívül a belső K+F nyilvántartási rendszerek kialakítása és költséghatékony működtetése okozza az egyik legnagyobb kihívást a vállalatok számára.

Az értékelés alapján megállapítható, hogy azoknál a cégeknél, ahol már kiforrott költségnyilvántartási rendszer működik, a K+F projektek kiadásainak elkülönítése nem okoz nehézséget. Ahhoz, hogy egy működőképes költségnyilvántartási rendszere legyen egy vállalatnak (legelterjedtebb az idő alapú költségnyilvántartási rendszer), alapkérdéseket kell tisztázni (pl. szabadságok elszámolása, stb.) de ugyanakkor a rendszert összhangban kell működtetni az egyéb vállalati rendszerekkel. Szintén előfordult, hogy a vállalatok képzik mérnökeiket a K+F tevékenységek és költségek azonosítására, hogy a kérelem összeállításában – a tartalmi és adminisztratív részében egyaránt – minél nagyobb részt tudjanak vállalni. Ugyanakkor megállapítható, hogy bár a költségnyilvántartások adminisztratív terhe kiemelkedő, a vállalatok csak emiatt nem fordulnak el a K+F minősítés igénybevételétől.

Általános tendencia a nyilvántartások tekintetében, hogy a vállalatok csak azokat a költségeket veszik figyelembe a K+F tevékenység után járó adóalap-kedvezménybe, melyek elszámolhatóságáról és alátámaszthatóságáról kellőképpen megbizonyosodtak – nem akarják ugyanis vállalni egy adóhatósági vizsgálattal esetlegesen felmerülő kockázatokat. Így az egy adott projekthez kapcsolódó felsővezetői költségeket, a nem egyértelműen allokálható költségeket (pl. bérleti díj, amortizáció) inkább „hagyják elveszni”, semmint adókockázatot vállaljanak.

Az adóhatóság tapasztalata szerint a bérköltség és az egyéb személyi jellegű ráfordítások, gépek bérleti díja, stb. felosztása, elszámolása során az adózók általában a tényleges időráfordítás alapján, projektenként számolják el a közvetlen költségeket. Az adózók jellemzően több allokációs kulcsot használnak eljárásaik során és az adóhatóság gyakorlati tapasztalata alapján nem okoz számukra problémát a K+F tevékenységhez kapcsolódóan felmerült költségek felosztása, mivel a saját

tevékenységi körükben magasan képzett személyeket bíznak meg a projektek vezetésével. Az adóhatóság szintén megerősítette, hogy a vállalatok jellemzően óvatosan jártak el a költségelszámolás tekintetében, a nem egyértelműen besorolható költségeket nem osztották fel a K+F projektkódokra.

A vállalati nyilvántartások és a költségek alátámasztása az adóhatóság szerint jellemzően megfelelő, általában egyezik az adóhatóság követelményeivel. A saját kutatási és fejlesztési tevékenységet végző társaságoknál a költségek elszámolása rendszerint projektenként történik, részletes analitikus nyilvántartással. A költségek nyilvántartása csak a megfelelő vállalatirányítási-nyilvántartási rendszerének hiánya esetén okozhat nehézséget.

Egyes vállalatok felvetették, hogy a közvetlen K+F költségek elszámolásának megkönnyítését szolgálhatná egy külön útmutató gyakorlati példákkal, amit akár kiegészíthetne egy ágazatspecifikus allokációs módszertan meghatározva allokációs kulcsokat. A felvetés gyakorlati megvalósítása azonban számos nehézséget – és egyes elemeiben a kedvezményezettek számára újabb kockázatokat – okoz; egyrészt az útmutató nem fog választ adni egyedi helyzetekre, másrészt egy-egy iparágban olyan sokféle vállalkozás van, amelyekre egy egysége allokációs kulcs nehezen alkalmazható, ráadásul egyes esetekben az előzetesen meghatározott kulcsok hátrányosak lehetnek a vállalatokra. Fontos ugyanakkor annak hangsúlyozása, hogy noha iránymutatások vannak a jogszabályokban és ezek mindig kiegészíthetők, minden esetben egyénileg kell megvizsgálni az elszámolhatóság körülményeit, ami miatt egy általános útmutató nagyon sok részletkérdésben természetéből fakadóan nem nyújthatna egyértelmű megoldást.

3.2. A K+F minősítési rendszer

3.2.1. A K+F minősítési rendszer célja

A K+F minősítési rendszer bevezetésének deklarált célja, hogy egy egységes módszertan alapján vizsgálja projektek K+F jellegét, és a kérelmezők, illetve más hatóságok számára kötelező vagy egyébként elfogadott véleményt adjon a projektek K+F jellegét, a K+F tevékenységek típusát, és saját tevékenységi kör megítélését illetően. A projektek minősítésének egységesülő gyakorlata hozzájárul a vállalatok részéről a projektek K+F jellegének szélesebb körű és „bátrabb” megítéléséhez, ami végső soron ösztönzi a hazai K+F tevékenységet és ezáltal elősegítheti a hazai K+F ráfordítások növekedését. A hazai K+F ráfordítások növekedése pedig erősíti a vállalatok innovációs képességét, tervezhetőbbé teszi a kutatás-fejlesztést, és ezáltal növelheti a magyar gazdaság versenyképességét.

A 2012. február 1-jén bevezetett K+F minősítés feladatával megbízott SZTNH mint a szabadalmi és iparjogvédelmi ügyekben illetékes állami szerv előtt a K+F minősítés keretében három fajta eljárás kezdeményezhető, melyből az első kettő jogilag kötelező erővel bír:

- **Előzetes projektminősítés:** Jövőbeli K+F projektek vagy projektrészek vonatkozásában a kérelmezők előzetes projektminősítési kérelmet nyújthatnak be. Az SZTNH a kérelem tárgyát képező projektet hatósági tevékenység keretében abból a szempontból minősíti, hogy az annak tartalmát képező tevékenységek K+F tevékenységnek tekinthetők-e. Emellett kérhető az aránymegállapítás vizsgálata, illetve a saját tevékenységi kör megállapítása is. A kérelem tárgyában hozott határozat más hatóságra a projektnek a projektminősítési eljárás lefolytatására irányuló kérelemben foglaltakhoz képest változatlan megvalósítása mellett kötelező erővel bír.
- **Projektcsoport-minősítés:** Az SZTNH kérelemre minősít projektcsoportokat abból a szempontból, hogy a kérelmező által a projektcsoportokba sorolt projektek K+F tevékenységnek

tekinthetők-e. A projektcsoportból néhány kiválasztott projektet minősít az SZTNH, a minősítés hatálya pedig – pozitív döntés esetén – a projektcsoportba tartozó valamennyi projektre kiterjed és jogi kötőerővel bír más hatóságokra nézve. A projektcsoport-minősítési eljárás általános esetben négy szakaszból áll 1) regisztráció, 2) projektcsoportok jóváhagyása, 3) projektkiválasztás, 4) projektcsoport-minősítés. Mindegyik eljárási szakasz a kérelmező kérelmére indul, a következő eljárási szakasz a Hivatal előző szakaszt lezáró végzését követően kezdeményezhető, de a 2. és a 3. eljárási szakasz össze is vonható.

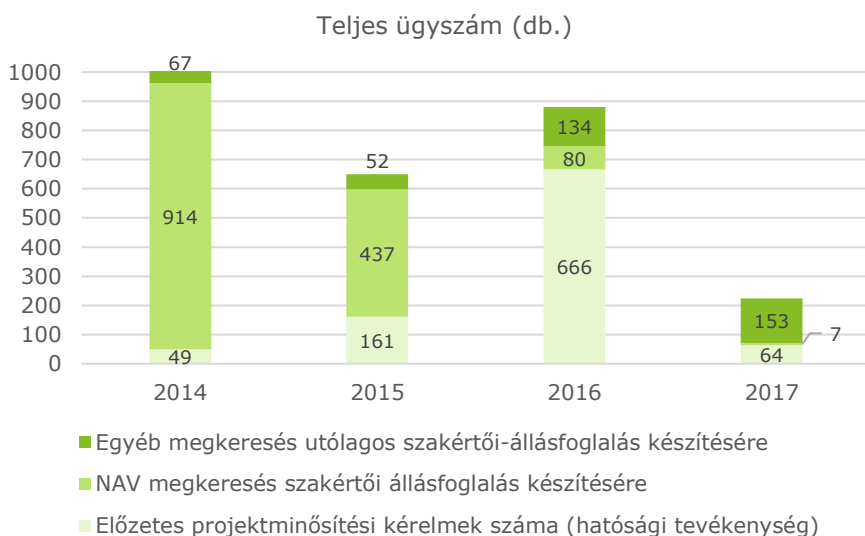
- **Szakértői állásfoglalás:** Az adóhatóság, valamint más hatóságok vagy bíróságok mellett harmadik személyek, azaz például vállalatok is megkereshetik szakértőként a Hivatalt a megkeresésben megjelölt tevékenységek kutatás-fejlesztési szempontú minősítése, valamint a megkeresésben megjelölt költségeknek a kutatás-fejlesztési tevékenységhez való hozzárendelhetősége kérdésében. A szakvéleményben a megkereső fél kérdései alapján az SZTNH különféle szakkérdésekben nyilváníthat véleményt, így a projektek tartalmát képező tevékenységek kutatás-fejlesztésnek való minősítését illetően is. A szakértői vélemény nem bír kötelező erővel, de más hatóságok a gyakorlatban jellemzően elfogadják a szakvéleményt.

3.2.2. A minősítési rendszer használata

A K+F minősítési rendszert az értékelés során megkérdezett vállalatok mindegyike ismerte – azok is, akik korábban nem vették igénybe – hírekből, jogszabályfigyelésből, tanácsadókkal folytatott egyeztetésekből. A minősítési eljárások közül az előzetes projektminősítést és a szakértői állásfoglalás-kérés a legismertebb, míg a projektcsoport-minősítés, valamint az eljárás részletes szabályai – köszönhetően az lehetséges igénybe vevők szűk körének és az eljárás újszerűségének – még nincsenek a köztudatban. A projektcsoport-minősítés lehetőségét ismerő vállalatok jellemzően tanácsadói hírlevélből tájékozódtak vagy részt vettek a jogszabály véleményezési folyamatában.

Az SZTNH-hoz benyújtott minősítési kérelmek, megkeresések teljes ügyszáma 2014 és 2017 között közel 2800 darab volt, ami a minősítési rendszer indulását követő időszak (2012-2013) kb. 1800 db-os ügyszámával együtt azt mutatja, hogy az SZTNH ismertsége a hazai kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalatok körében magas. Az adatok alapján ugyanakkor látható, hogy 2017-re a korábbi évek 600-1000 darabszámú megkereséseivel szemben jóval kevesebb, összesen mintegy 200 megkeresés érkezett a Hivatalhoz.

2. ábra

Forrás: SZTNH

A megkeresések változó számai mögött többek között alábbi külső tényezők állnak:

- Az adóhatósági megkeresések 2013-as és 2014-es magas száma után a 2015. január 1-jétől hatályba lépett új innovációs törvénnyel csökkent a K+F korrekciós tétel alkalmazása, mellyel párhuzamosan csökkent az adózás előtti eredményt módosító korrekcióval szembeni hibafeltárás is az adóhatósági ellenőrzések során, illetve 2016-ra az adóhatóság is egyre mélyebb tapasztalatot szerzett a K+F projektek megítélésében, így az adóhatósági megkeresések 2017-re gyakorlatilag megszűntek.
- A GINOP 2.1.1-15. és a VEKOP 2.1.1-15. vállalatok K+F+I tevékenységének támogatására irányuló pályázati felhívások esetén a Pályázati felhívás ajánlott mellékletként írta elő az SZTNH előzetes minősítési határozatának (aránymeghatározással) csatolását, azonban a 2016 során megküldött hiánypótlási kérelmekben a vállalatoktól gyakran bekérték a dokumentumot (GINOP esetén 1103 db beérkezett pályázat volt, VEKOP esetén 217 db) – ezek a – jelenleg egyszeri, a pályázati rendszerből fakadó – megkeresések robbanásszerűen megnövelték a pályázói megkereséseket.
- A 2014-es Deloitte értékelés egyik javaslataként megfogalmazott szakértői vélemény kiterjesztése az adatok alapján sikeresnek bizonyult – a vállalkozások által benyújtott szakvélemények iránti kérelmek száma folyamatosan növekedett, és 2017-ben már ezek a megkeresések tették ki az SZTNH minősítési feladatainak döntő többségét.
- Az adóhatósági megkeresések számának drasztikus csökkenése és a fenti pályázatokból adódó (jelenleg) egyszeri megkeresések elmaradása mellett az ügyszám csökkenéséhez hozzájárult, hogy 2017. január 1-től a társasági adó mértéke a pozitív adóalap 9 százalékára csökkent a korábbi főszabály szerinti 19% (az adóalap 500 millió forintot meg nem haladó részére 10%) helyett, melynek megfelelően vállalatonként alacsonyabb K+F költség érvényesíthető.

A megkeresések belső vállalati motivációit a következő fejezet tartalmazza (3.2.3).

A beérkező előzetes projektminősítési kérelmek számában tapasztalható 2017-es visszaesés vállalatméret alapján mindegyik szegmenst érintette 2017-ben; arányaiban különösen a 2016-ra jelentősen nagy jelentkezősége mutató mikro- és kisvállalkozásokat. A nagyvállalatok jelentkezősége (a statisztikai kimutatásban az *Egyéb vállalkozás* kategória) 10-40 között mozgott éves szinten, arányaiban itt figyelhető meg a legkisebb ingadozás a jelentkezősége darabszámában. Figyelemreméltó az *Egyik sem* kategória 2017-es megjelenése 16%-os aránnyal, amely az állami vállalatok és költségvetési szervek K+F minősítési kérelmét mutatja – akik például a K+F tevékenységük minősített igazolását a projekt beszerzéseinek Közbeszerzési törvény alóli mentesítésének igazolására használják fel.

3. ábra

Forrás: SZTNH

3.2.3. A minősítési rendszer használatának vállalati motivációja

A K+F minősítési rendszer igénybevételeinek motivációját – az előző fejezetben jelzett külső hatások mellett – a vállalatok részéről több tényező is befolyásolja.

- A minősítést igénybe vevő vállalatok pozitív tapasztalatról számolnak be a minősítések alkalmazásáról mind adóeljárások, mind a pályázati támogatások igénylése során; minősített projektjeik K+F tartalma későbbi ellenőrzések során nem került megkérdőjelezésre.
- A minősítési kérelmek igénylése különösen azon vállalatoknál kiugró, akiknek korábban NAV hatósági eljárás eredményeként érdemben kellett – akár évekre visszamenőleg – módosítaniuk adózás utáni eredményüket.
- Az elmúlt évek trendjeit figyelve a vállalatok gyakorlata ugyanakkor azt mutatja, hogy a vállalatok kockázatkerülően járnak el: ha nem nyújtanak be minősítési kérelmet, akkor egyre inkább csak olyan projektek esetén érvényesítenek K+F kedvezményeket, melyekről viszonylag magas bizonyossággal meg tudták állapítani azok K+F jellegét. Ezt vagy korábbi minősítési tapasztalat alapján, vagy belső tudásra támaszkodva (pl. a Frascati kézikönyv segítségével) állapították meg.
- A vállalatok egyre gyakrabban a projektjeik nagy száma és hasonló tartalma révén mintavételes módszerrel kiválasztják néhány jellemző projektjüket, melyeket benyújtanak K+F előzetes vagy szakértői minősítésre és pozitív döntés esetén úgy vélik, hogy mivel a tevékenységeik jellege nagyon hasonló, ezért nagyon alacsony a kockázata, hogy más projektek esetén, ha az adóhatóság megkeresi az SZTNH-t, negatív szakértői véleményt kapnak.
- A K+F minősítési rendszert több vállalat egyben azért nem használja, mert K+F költségei olyan magasak, hogy egy esetleges adóhatósági ellenőrzés során, ha a költségek egy része ellen kifogást is emelne az adóhatóság, az általa elérhető adókedvezményt maximális mértékben igénybe tudná venni, így az ellenőrzés – illetve a minősítés elmaradása – összességében kevés kockázatot hordoz.
- Előfordul, hogy az adókedvezmény hatása nem az adott vállalat, hanem a vállalatcsoport szintjén jelentkezik és nem is az a vállalat élvezi elsődlegesen az előnyeit, amely a K+F minősítéssel járó adminisztratív terheket viselik – ezért a magyarországi vállalatok nem minden esetben motiváltak, hogy az elérhető adóelőnyök miatt szorgalmazzák a K+F minősítést.
- Ezzel ellentétben a közvetlen forrást adó pályázatok a helyi vállalat elszámolásában jelennek meg, ezért azok önmagukban nagyobb ösztönzőerővel bírnak egy itthoni vállalat számára a minősítési eljárásban való részvételre.
- A szakértői állásfoglalás-kérelmi eljárást a vállalatok gyakran azért kezdeményezik, mert a K+F tevékenységek kapcsán az előzetes minősítési kérelem követelményeinek nem tudtak volna megfelelni, illetve az adminisztratív terheit alacsonyabbnak ítélik meg, mivel előzetes, pontos terveket nem tudtak volna felvázolni a minősítési kérelemben, azonban az adókockázatok csökkentésére megfelelő eszköznek találtak a szakértői állásfoglalás-kérést. A gyakran változó piaci körülmények és a technológia gyors változása miatt a vállalatok mára gyakran már az előzetes minősítési folyamatot nem tartják járható útnak és inkább utólag foglalják össze a K+F projektet és kérik szakértői állásfoglalást – függetlenül attól, hogy utóbbinak nincs jogi kötőereje.
- A fentiekkel összhangban megfigyelhető, hogy adóhatósági eljárás keretében szakértői állásfoglalás-kérésre kerül sor, mivel a projektek nagyfokú változása miatt az előzetesen tervezett projektleírás nem tudta lefedni a végül megvalósult projektet. Azok a vállalatok, akik maguktól éltek a szakértői állásfoglalás-kéréssel, az esetlegesen felmerülő vitákat szeretnék elkerülni, és az adóhatóságnak már az adóellenőrzés elején bemutatni a K+F tevékenység igazolásáról szóló szakvéleményt.

Bár nem megfigyelhető, hogy egy vállalat csak az elérhető K+F adóösztönzők vagy pályázati lehetőségek hatására kezdjen el K+F tevékenységet, azonban a K+F tevékenységek dokumentálásával és szisztematikus nyomon követési rendszerének kialakításával a vállalatoknál egyértelmű a K+F minősítési rendszer pozitív hatása a hazai K+F rendszerre. A K+F adóösztönzők vagy pályázati

lehetőségek egyfajta pluszt jelentenek a K+F tevékenységek Magyarországra allokálásban és/vagy a K+F tevékenységek növelésében, mivel egy fejlesztési döntésben általában nem 1-2 évre előre gondolkodnak a vállalatok.

Több vállalat véleménye alapján a projekt alapú minősítés helyett a vállalatok tevékenység alapú minősítése és egyfajta K+F tanúsítvány elnyerésének lehetősége lenne a célszerű, amellyel – megítélésük szerint – nem lenne szükséges a projekt alapú minősítés. Az elgondolás kivitelezhetősége azonban egyrészt a jelenlegi jogszabályi (elsősorban uniós állami támogatási), másrészt ellenőrzési (a „K+F céggé” nyilvánított vállalat K+F tevékenységének ellenőrzése nem szűnne meg) szempontból is kérdéses, és a remélt előnyeivel szemben a vállalatok számára akár több, más jellegű hátrányt is okozhat, ezért nem javasolt a bevezetése. A jelzett igényre került bevezetésre a projektcsoporthoz minősítési eljárást, mely lehetővé teszi, hogy a nagyszámú K+F projektet megvalósító vállalatoknak ne kelljen minden projektjüket külön eljárásban minősíttetniük (ld. 3.4.1 fejezet); az eljárás e vállalatok adminisztrációs terhének csökkentésére egy megoldást jelenthet, amennyiben sikerül annak gyakorlatát gördülékenyen megvalósítani.

3.2.4. Nemzetközi kitekintés

A hazai, önálló hivatal által működtetett, független K+F minősítési rendszerre a Deloitte tapasztalatai alapján nemzetközi összehasonlásban mintaként tekintenek.

Ennek jegyében Csehországban nincs is egy külön K+F minősítéseket kiállító hatóság, hanem minősítő szervezetek adnak ki K+F véleményeket, mely vélemények azonban nem bírnak jogi kötéssel. Az adóhatóság ezért megtámadhatja a bíróságon a kiállított szakvéleményt és akár felkérhet egy másik minősítő szervezetet a szakvélemény kiállítására.

Horvátországban a K+F adókedvezmény rendszere 2015 januárjában kivezetésre került. E korábbi rendszerben a vállalatok az illetékes, tudományok ügyével megbízott minisztériumhoz nyújtották be pályázataikat, melyek pozitív értékelése esetén a minisztérium engedélyezte az adóössztönző alkalmazását. Ennek ellenére a pénzügyminisztérium mint adóhatóság a későbbiekben megkérdőjelezte az elszámolt költségek jogszerűségét, melynek eredményeként a vállalatok pozitív minisztériumi értékelés esetén sem lehettek biztosak abban, hogy K+F költségeiket valóban tudják érvényesíteni. A rendszer gördülékeny működését továbbá körülményessé tette az illetékes minisztériumi eljárások rendszeres elhúzódnása, valamint akadályozta, hogy a pénzügyminisztérium – különösen a kivezetést megelőző időszakban – egyre gyakrabban megkérdőjelezte az illetékes minisztérium pozitív értékeléseit.

Lengyelországban hasonlóképp nincsen jogbiztonságot megteremtő K+F minősítési rendszer: a 2016-ban bevezetett K+F adókedvezményhez kapcsolódóan nem alakult még ki bevett K+F minősítési gyakorlat, továbbá a törvényi definíción túl a kutatás-fejlesztés fogalmára sem áll rendelkezésre egy egységes értelmezés. A vállalatok jellemzően állásfoglalást kérnek az adóhatóságtól, hogy az adott tevékenységüket K+F-nek minősítik-e; azonban ezek az állásfoglalások nem tartalmaznak technikai és műszaki értékelést, pusztán a vállalat tevékenységének benyújtott leírásán alapulnak. Ezért előfordulhat, hogy a későbbiekben az adóhatóság megkérdőjelezi, hogy a vállalat megfelelő és teljes körű leírást nyújtott-e be, ezzel együtt megkérdőjelezve az adott tevékenység K+F tartalmát. A gyakorlatban ezért a vállalatok gyakran inkább egy elismert tudományos testületi vagy szakértői értékelést szereznek be tevékenységük K+F-tartalmáról – ami segíthet egy hatósági eljárás során, ugyanakkor nem bír jogi kötelező erővel.

A fentiekben is bemutatott nemzetközi tapasztalataink így megerősítik, hogy a magyar rendszer erőssége, hogy az SZTNH mint hatósági szerv bír megfelelő szakértelemmel a K+F tevékenységek megítélése szempontjából, határozatai pedig kötelezőek más hatóságra nézve is. A rendszer ezáltal növeli az adózók jogbiztonságát és egy tervezhető, kiszámítható, szakmai közeget teremt.

3.3. A minősítési eljárás gyakorlata

3.3.1. Együttműködés az SZTNH-val

Az SZTNH működésével és eljárásával a vállalatok zömében elégedettek, felhasználóbarátnak gondolják a folyamatokat és az együttműködést. A vállalatok szerint az SZTNH-val folytatott eljárási kérdésben való egyeztetés lehetősége nagyon fontos, és különösen azok a vállalatok, akik nem tanácsadóval dolgoznak, jellemzően élnek is az eljárási kérdésekben való egyeztetés lehetőségével.

Az eljárási kérdések mellett a vállalatok egy része szükségét érzi, hogy a jogszabályi korlátozások ellenére lehetőség legyen „helyszíni ellenőrzések” lefolytatására is, különösen az adóhatósági utóellenőrzések és a szakértői állásfoglalás-kérés esetén. Azonban fontos kiemelni, hogy a szakértőkkel való személyes találkozás számos negatív hatással járhat, így a szakértők függetlenségének¹ megkérdőjelezése, a folyamat szubjektív szempontok miatti befolyásolása, miközben a személyes találkozás nem helyettesíthetné az érintett projekt vagy projektek K+F jellegének írásos, dokumentum alapú alátámasztását; folyamat- és jogszabályi okokból² a minősítésnek és minden kapcsolódó kommunikációnak írott formában kell zajlania és a személyes találkozón elhangzottakra nem lehet hivatkozni. Emellett előzetes minősítések esetén az adott projekt vizsgálatára szakértő értelemszerűen csak a kérelem benyújtását követően kerül kijelölésre, ám ekkor már – a jogszabályi követelmények alapján – a kérelemben jelzett projekt tartalom érdemben nem módosítható.

3.3.2. Vállalatok erőforrásigénye

A projektminősítési kérelem/szakértői állásfoglalás-kérés összeállítása során a K+F minősítést összefogó kollégán kívül leginkább a kutatásvezető mérnökök humánerőforrás kapacitását veszik igénybe a vállalatok, de emellett gyakran a számvittel, pénzügyvel foglalkozó kollégák és az adózással foglalkozó kollégák feladatkörét képezik a minősítések. Az első projektminősítési kérelmek/szakértői állásfoglalás-kérések elkészítése a vállalatok számára jellemzően egy nehezebb folyamat, elsősorban a minősítési rendszer fogalomrendszerének megismerése és a vállalat tevékenységére történő átültetése révén (pl. mi számít újszerűnek vagy tudományos és műszaki szempontból bizonytalannak), így ilyen esetekben gyakran fordulnak külső segítséghez, támogatáshoz. Az SZTNH-val való egyeztetések mellett speciális szaktudással és a szükséges rutinnal rendelkező tanácsadókkal folytatott konzultációk járultak hozzá az eljárás megértéséhez; a későbbiekben az újabb minősítések elkészítése egyben már lényegesen kevesebb humánerőforrás kapacitást igényelt a vállalati oldalon.

A K+F minősítések elkészítéséhez kapcsolódó adminisztratív teendők közül kiemelkedik a projektek K+F tartalmának belső összeállítása; a közvetlenül a minősítési eljáráshoz kapcsolódó adminisztrációs teher jellemzően nem jelentős.

¹ Korm. Rendelet: 15. § A minősítési eljárásokban - ha szakértő kirendelésére kerül sor - a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a projekt által érintett tudományterületen jártas, független szakértőt vesz igénybe.

² KFI tv. 39. § (1) a) a kérelmet csak írásban, az e célra rendszeresített formanyomtatványon vagy elektronikus úrlapon lehet előterjeszteni.

3.3.3. Az adatbiztonság kérdése

A minősítési kérelmek benyújtása kapcsán minden vállalat részéről felmerülő kulcsfontosságú kérdés az adatbiztonság, különösen a szakértői minősítésnél, ahol a már ténylegesen megvalósított fejlesztéseit mutatja be a vállalat. Az előzetes eljárásnál egy biztonságos elektronikus felület áll rendelkezésre az információk benyújtására, 2018. január 1-jétől pedig kizárólag ezen a felületen keresztül lehet benyújtani a kérelmeket; a vállalatok az itt rendelkezésre álló zárt rendszert biztonságosnak ítélik, ennek megfelelően az előzetes minősítést igénylő vállalatok – azok is, akik korábban papír alapon bonyolítják kérelmüket – jellemzően nyitottak az előzetes projektminősítési és a projektcsoport-minősítési kérelmek kapcsán az elektronikus felület használatára.

Ugyanakkor a szakértői állásfoglalás-kérés jelenlegi e-mail-ben történő opcionális továbbítása kapcsán visszatérő aggodalom az e-mail-es kommunikáció biztonsága, az esetleges adatszivárgások (pl. külső adattámadások következtében), ezért a vállalatok gyakran körülményessége ellenére is inkább a papír-alapú beadást preferálják. Ennek jegyében kérelmeikben a vállalatok nem mindig csatolnak szívesen képet, ábrát vagy más szemléltető eszközt, illetve a szöveges részekben is igyekeznek úgy fogalmazni, hogy az üzleti titkokat minél inkább elrejtsek.

A kérelmek küldésén kívül más szempontból is felmerül az adatbiztonság kérdése: gyakran vállalatok azért nem adnak be minősítési kérelmet, mert úgy értékelik, hogy a K+F adókedvezményrel járó előny nem éri meg azt a kockázatot, hogy adott esetben a vállalatcsoport fejlesztési titkai „kiszivárognak” a minősítési eljárásban részt vevőkön keresztül. Az evidens adatvédelmi veszélyek mellett számukra kockázatot jelenthet, ha egy SZTNH-s – belső vagy külsős – szakértő munkahelyet vált és akár nem is szándékoltan, de egy adott minősítés során szerzett technológiai tudását (adott esetben egy versenytárhoz) transzferálja. A különösen óvatos vállalatok a külsős szakértők kiválasztásában is kockázatot éreznek, nehogy véletlenül egy közvetlen vagy közvetett versenytárstól érkező külsős értékelőhöz kerüljön minősítési dokumentációjuk – holott a jelenlegi eljárásrendi szabályok is már biztosítják, hogy erre ne kerüljön sor.

3.3.4. A minősítési kérelem formanyomtatványa

Az előzetes projektminősítési kérelem esetében, ha egy vállalat nyújtott már be kérelmet és akár önállóan, akár tanácsadó vagy az SZTNH segítségével értelmezték a kérdéseket és számukra kérdéses pontokat, akkor elégedettek az eljárás formanyomtatványával és megfelelőnek tartják. Néhány, hosszabb és összetettebb projekt esetében ugyanakkor az előzetes minősítési kérelem formanyomtatványában a karakterkorlátokat túlságosan korlátozónak ítélték meg a vállalatok; más vállalatok egyben pozitívnak tartották, hogy a karakterkorlátok által szabott terjedelmi határ egyfajta iránymutatásul szolgál a szövegmennyiséget és ezáltal közvetve a részletzettség mértékét illetően.

Több vállalat úgy vélte, hogy számára hasznos lenne a szakértői állásfoglalás-kéréshez szükséges kérdéssor mintájának elérhetősége az SZTNH honlapján – különösen a korábban minősítést nem kérelmező vállalatok számára nem evidens, hogy létezik egy kérdéssor minta, amit az SZTNH kérésre rendelkezésre bocsájt.

Komplex projektek esetén a projekt tudományos területének megjelölésekor a kérelmező szövegesen is indokolhatja a választott tudományterületet. Ez azért lehet kiemelt jelentőségű, mert amennyiben a kérelmező projektje több tudományterületet is érint, fontos, hogy az SZTNH a megfelelő tudományterület(ek)ről érkező szakértő(ket) tudjon bevonni az eljáráshoz, biztosítva a komplex projektek vagy határterületeken lévő projektek hatékonyabb minősítését. Komplexebb projekteknél segítséget nyújthat, ha maga a kérelmező is jelezhetné, hogy milyen tudományterületekről lenne célszerű szakértő bevonása – még akkor is, ha ebben a kérdésben a végső döntés a Hivatalt illeti.

3.3.5. A Módszertani Útmutató

Az SZTNH által összeállított és a közeljövőben frissítésre kerülő Módszertani Útmutató³ segítséget jelent a projektminősítési, illetve szakértői állásfoglalási kérelem összeállításakor a kérelmet összeállító számára. Az Útmutatóban jelenleg is hivatkozott példák nagy segítséget jelentenek a kérdéses pontok megítélésében; mindenkor frissítésük széles körű, életközeli és új technológiai példákkal tovább segíti a kérelmezők pályázását. Ezek, illetve a tevékenységek K+F jellegét technikai oldalról szemléltető példák különösen a kérelmezők mérnökök és fejlesztők számára nyújtanak segítséget; a jogász, adózással vagy pénzügyvel foglalkozó kollégák számára az útmutató nyelvezete, fogalomrendszere és gondolkodásmódja jellemzően jól követhető.

A Módszertani Útmutató további gyakorlati kiegészítése is fontos, így például a projektcsoport minősítési eljárásra vonatkozóan, valamint érdemes pontosítani a szakértői állásfoglaláskérések kezdeményezőinek személyét, kiegészítve a vállalati kérelmezőkkel (a jelenlegi útmutató a NAV és más hatóság kezdeményezésére utal).

Emellett a hiánypótlás folyamatát is érdemes bővebben bemutatni a Módszertani Útmutatóban – így az eljárás során kiegészíthető és pótolható elemekre, valamint az eljárás során nem módosítható, elsősorban tartalmi elemekre kitérve.

3.3.6. Projektkezdés elhúzódása

Az előzetes minősítéskor több vállalat esetében előfordult, hogy a projektminősítési kérelemben megjelölt kezdő időpont, valamint a projekt tényleges megkezdésének időpontja közötti különbség több mint 6 hónap volt; értelemszerűen az érintett vállalatok számára könnyítés lenne, ha ilyen esetben – a jelenlegi jogszabályokkal ellentétben – nem kellene egy újabb minősítési eljárást kezdeniük, hanem egy gyorsított eljárás keretében nyilatkozhatnának arról, hogy a projekt tartalma és körülményei nem változtak, és megítélésükben az újszerűség fennáll, csak később kezdték meg a projektet.

Fontos ugyanakkor figyelembe venni, hogy a jogszabály által meghatározott 6 hónapos határidő túllépése esetén az SZTNH szakértői véleményezését még egy fent említett nyilatkozat esetén is gyakorlatilag előlről kell kezdeni, hiszen az eltelt idő alatt változhatott a tudomány állása, az adott tudományterületen a K+F megítélése, ebből kifolyólag pedig egy könnyített eljárás lefolytatása operatív oldalról nem biztosítható – emellett olyan eljárási kihívásokat kellene biztosítani, hogy egyazon szakértőhöz kerüljön az újraértékelés, holott lehet, hogy az adott szakértő már nem is vesz részt az értékelésekben vagy abban az időben éppen más értékeléseket végez.

3.3.7. Saját tevékenységi kör meghatározása és aránymeghatározás

Az előzetes minősítési kérelemben, illetve a szakértői állásfoglalás-kérésben a kérelmező külön kérésére (plusz díjfizetés mellett) az SZTNH megvizsgálja, hogy a Tao. tv. 4. §-ának 32. pontja értelmében a vállalat tevékenysége a saját tevékenységi körben végzett K+F tevékenységnek három fő típusa közül melyikbe tartozik:

- az adózó saját eszközeivel és alkalmazottjaival a saját eredményére és kockázatára végzett K+F tevékenység,
- az a K+F tevékenység, amelyet az adózó a saját eszközeivel és alkalmazottjaival más személy megrendelésére teljesít,
- a kutatásfejlesztési megállapodás alapján végzett (közös) kutatás-fejlesztési tevékenység.

A vállalati K+F aktivitás saját tevékenységi körben végzésének vizsgálata különösen a K+F tevékenységükön belül magas igénybevett szolgáltatási aránnyal rendelkező vállalatok számára rendelkezik jelentőséggel, mivel az adókedvezmény igénybevételének ellenőrzésekor a NAV számára kiemelt jelentőséggel bír e kérdéskör vizsgálata. A vonatkozó K+F tevékenységet eleve a mindennapi üzemi végző vállalatok számára a saját tevékenységi kör kérdése evidens. Emellett megfigyelhető,

³ http://www.sztnh.gov.hu/hu/k_plusz_f/Vegleges_modszertani_utmutato_20131114.pdf

hogy ha egy vállalat bizonytalan is volt az SZTNH megítélésében a saját tevékenységi kört illetően, egy-két esetben kérte ennek meghatározást, később azonban nem látta szükségességét. Az eljárási díjat fizető előzetes K+F minősítési kérelmek számából megállapítható, hogy kb. a kérelmezők egyharmada-fele élt a saját tevékenységi kör megállapításának lehetőségével.⁴ Mindennek eredményeképp a saját tevékenységi kör meghatározását a vállalatok gyakran nem kérik; amennyiben mégis, akkor jellemzően viszonylag egyértelmű esetek alátámasztására, különösen, mert a díja nem magas.

Emellett a kérelmező szintén kérheti a projekt alapvető, alkalmazott kutatási és kísérleti fejlesztési arányainak meghatározását is, amelyhez szükséges a kérelem kiegészítése azokkal az információkkal, amelyekből megállapítható az egyes tevékenységek aránya (különösen a projektben nevesített egyes tevékenységekhez kapcsolódó költségek bemutatása). A vállalatok hasonlóan vélekednek az aránymeghatározás kéréséről, mint a saját tevékenységi kör meghatározásáról, az eljárási díjat fizető előzetes K+F minősítési kérelmekre vonatkozó statisztikai adatok alapján⁵ 2015-ben és 2017-ben a kérelmezők kicsivel több, mint fele élt az aránymeghatározás lehetőségével, míg 2016-ban majdnem 90%-uk, ami a korábban említett pályázati követelménynek való megfelelésből következik.

3.3.8. Díjazás

Az SZTNH minősítési díjak arányosnak tekinthetők⁶; nem merül fel, hogy a minősítési díjak tartanak vissza a vállalatok minősítési hajlandóságát. Ugyanakkor néhány vállalat – pozitív véleménnyel záruló eljárása ellenére – a vállalati munkavállalók időráfordítása és a tanácsadói díjazás miatt az eljárás összes költségeit nagyon magasnak gondolja.

Emellett érdemes megemlíteni, hogy az SZTNH saját költségvetésében nem számottevők az előzetes minősítési eljárások díjazásából érkező bevételek: 2014-ben összesen 4 049 000 Ft; 2015-ben 16 563 000 Ft, 2016-ban 65 341 000 Ft, míg 2017-ben 6 523 000 Ft K+F bevétele volt a Hivatalnak. A szakértői tevékenységből 2014-ben kb. 9,5 millió Ft, 2015-ben kb. 4,6 millió Ft, 2016-ban 11,5 millió Ft, míg 2017-ben kb. 22,5 millió Ft bevétel folyt be.⁷

3.3.9. Minősítések eredményei

A pozitív K+F minősítések birtokában a vállalatok úgy érezték, megerősítést nyert alkalmazott logikájuk; a pozitív döntések nem változtatták meg megítélésüket egyéb projektjeik kapcsán. Negatív K+F minősítési határozat vagy negatív szakértői vélemény esetén a legtöbbször projekt tartalomra hivatkozik az elutasítás – mely döntés a vállalatok számára jellemzően elfogadható, tekintettel arra, hogy az SZTNH véleménye szakmailag elfogadott. Számos alkalommal előfordul ugyanakkor, hogy a vállalat nem vagy nem kellő részletességgel, illetve nem a lényegi információkkal írta le a projektje K+F tartalmát. Utóbbi oka gyakran az, hogy a K+F tevékenységet végző kutató mérnökök nehezen tudnak alkalmazkodni a minősítési kérelmek fogalomrendszeréhez és gondolkodásmódjához, vagy eleve nem állt rendelkezésre a megfelelő humánerőforrás a minősítési dokumentáció összeállítására.

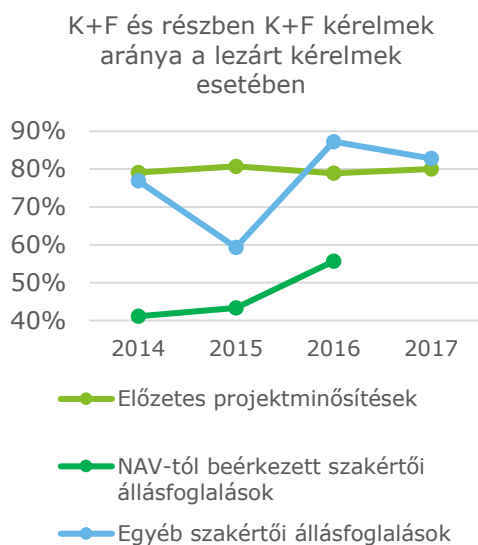
⁴ 2014-ben 33%, 2015-ben 48%, 2016-ban 24%, míg 2017-ben 46% az előzetes minősítési kérelmek vonatkozásában. Forrás: SZTNH

⁵ 2014-ben 7%, 2015-ben 61%, 2016-ban 87%, míg 2017-ben 51% az előzetes minősítési kérelmek vonatkozásában. Forrás: SZTNH

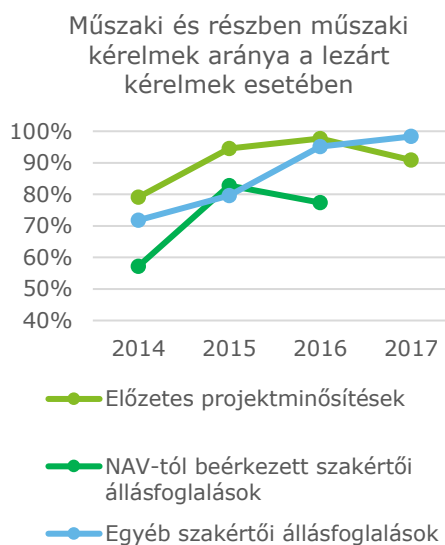
⁶ A minősítési eljárás díja 83 000 forint, az arány-meghatározás iránti kérelem díja 20 000 forint, a saját tevékenység megállapítása iránti kérelem díja 30 000 forint. A szakértői állásfoglalás-kérés díja egyéni becslésen alapul, kb. 100-150 000 forint közé tehető.

⁷ 2017-ben már az adóhatósági megkeresések után is bevételt kapott az SZTNH. Forrás: SZTNH

8. ábra

9. ábra

Forrás: SZTNH

A minősítések eredményeit figyelembe véve a statisztikai adatokban azt tapasztaljuk, hogy különösen a minősítési rendszer kezdeti éveitől kezdve egyre nagyobb arányban érkeznek olyan kérelmek, melyek K+F tartalma megerősítést nyer az eljárás során; ezzel párhuzamosan egyre nagyobb arányt képviselnek a műszaki kérelmek is.

3.4. A minősítési rendszer 2017-es módosítása

3.4.1. A projektcsoporth-minősítés

A 2017- év legnagyobb változása, hogy egy új jogintézménnyel bővült az SZTNH szolgáltatási köre arra a piaci igényre reagálva, miszerint számos, elsősorban nagyvállalkozás olyan nagyszámú K+F projektet végez, hogy a projektenkénti minősítési eljárás kiemelkedő adminisztratív terhet jelent számukra.

A projektcsoporth-minősítés a kérelmező által egy adóévben megvalósított és a kérelemben megjelölt azon projektek vagy projektrészek összessége, amelyeket a minősítés szempontjából egy egységnek kell tekinteni. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a projektcsoporth-minősítés lehetőségével élő vállalkozások egy eljárás keretében több projektet is minősíthetnek, a sikeres, négy lépcsőből álló minősítési eljárás esetén az SZTNH határozata alapján valamennyi projektet K+F-nek kell tekinteni. Az SZTNH-nak a projektek K+F jellege tekintetében hozott határozata az adóhatóságot köti. Az eljárás feltételei:

- A projektcsoporth-minősítési eljárás kezdetét megelőző adóévben a K+F ráfordítás mértéke a kérelmezőnél (meghatározott kapcsolt vállalkozásaival együtt) elérte az 500 millió forintot, vagy a kérelmező nyilatkozik, hogy a projektcsoporth-minősítéssel érintett adóév vonatkozásában el fogja érni.
- A kérelmezőnél (meghatározott kapcsolt vállalkozásaival együtt) foglalkoztatott K+F munkavállalók átlagos állományi létszáma eléri az 50 főt, vagy a kérelmező nyilatkozik, hogy a projektcsoporth-minősítéssel érintett adóév vonatkozásában el fogja érni.
- Rendelkezésre áll a K+F tevékenység végzését lehetővé tevő infrastruktúra, vagy annak kialakítását a kérelmező nyilatkozata szerint tervezi.
- Az a) és b) pont szerinti feltételek nem teljesítése esetén is elérhető a projektcsoporth-minősítés, amennyiben a kérelmező K+F EKD támogatást igényel.

A 2017. november 9-én kihirdetett projektcsoporth-minősítési eljárásról számos vállalat hallott már a belső jogszabályfigyelésén vagy a tanácsadójától kapott külsős hírlevélen keresztül. Mivel azonban a projektcsoporth-minősítésről szóló kormányrendelet 2017. december 10-én lépett hatályba és először a 2018. adóév vonatkozásában lehet alkalmazni, a vállalatok jelentős többsége – amellett, hogy pozitív előrelépésként éli meg a bevezetését – még bizonytalan a jogintézmény alkalmazásával kapcsolatban.

E bizonytalanságok az alábbiak mentén körvonalazhatóak:

- Azok a vállalatok, akiknek nem megfelelő az előzetes projektminősítés, mivel K+F projektjeiket nehezen tervezhetőnek tartják, a projektcsoporth-minősítés alkalmazását nehezen tudják elképzelni vállalatuk esetében.
- Bizonytalanságot jelenthet, hogy ha a projektcsoporth projektjeinek egy része több adóévet érint, akkor élhet-e a vállalat a projektcsoporth-minősítés lehetőségével.
- A vállalatok bizonytalanok abban, hogy megfelelően fel tudják-e mérni a projektcsoporthba kerülő projektjeik K+F tartalmát, és el szeretnék kerülni, hogy egy-két rosszul kiválasztott projekt veszélyeztesse a teljes projektcsoporth minősítését.
- Számos vállalat nyitottsága mellett egyelőre kívár, hogy mit mutatnak az első projektcsoporth-igénylések gyakorlati tapasztalatai.

Egyes vállalatok, akik nagyszámú K+F projektet valósítanak meg egy évben, már korábban is hasonló logika alapján alkalmazták a szakértői állásfoglalás-kérésüket: gyakorlatukban mintavétellel kiválasztottak egy-két projektet, amelyre szakértői állásfoglalás-kérést kértek, pozitív vélemény esetén pedig az összes hasonló projekt vonatkozásában alkalmazták – saját megítélésük alapján – a K+F adóalapkezdvezményeket.

A jogosultsági követelmények (500 millió Ft-os K+F ráfordítás, 50 fős K+F munkavállaló) felülvizsgálata javasolt az első év végén különösen az 500 millió Ft értékhatár esetében – ezzel a projektcsoporth minősítés célja nem sérülne, de a kérelmezők köre bővíülhetne – különösen például a szoftverfejlesztő és egyéb IT fejlesztéseket rendszeresen végző cégekkel.

3.4.2. K+F egyedi kormánydöntés

2017. január 1-től, jelentős és kedvező változásként, új támogatási jogcímként került bevezetésre: a K+F egyedi kormánydöntésen alapuló támogatás (K+F EKD). A támogatás keretében olyan nagyvállalati K+F projektek nyerhetnek el támogatást, amelyek Magyarország területén 1-3 év alatt valósulnak meg és minimum 3 millió euró elszámolható költséggel rendelkeznek. A támogatás egyik fő célja, hogy a Magyarországra vonzzon kutatás-fejlesztési központokat vagy olyan vállalkozásokat, amelyek kutatás-fejlesztési projekteket terveznek, illetve a vállalatokat további K+F projektek megvalósítására ösztönözze (ezzel is erősítve a hazai kutatás-fejlesztési projektek versenyképességét). A támogatás folyósításának feltétele a K+F projektek pozitív SZTNH minősítése, ami a jövőben további feladatot, megkereséseket fog jelenteni a Hivatal felé.

4. Javaslatok

Átfogó értékelési munkánk során számos olyan kérdéskörrel találkoztunk, ahol a jelenlegi minősítési rendszer finomhangolása a rendszert igénybe vevő vállalatoknak további könnyítést jelentene – mindamellett, hogy a rendszert jelenlegi formájában is gördülékenynek, rugalmasnak, és szakmailag megalapozottnak tartják.

A megfogalmazott javaslatokat két csoportba osztottunk: az első csoportba kerültek azok, melyek alapvetően a szabályozási, eljárási és dokumentációs háttér (beleértve a Módszertani Útmutató) módosítását igénylik; a második csoportba azokat soroltuk, ahol elsősorban szélesebb körű kommunikációt javasolunk, hogy az eljárások részletei és feltételei egyértelműek és érthetőek legyenek a meglévő és potenciális igénybevevők számára.

4.1. Jogszabály / Módszertani Útmutató módosítására vonatkozó javaslatok

1. A Módszertani Útmutató 2013. novemberi közzététele óta megjelent vagy módosított jogszabályokkal (KFI tv, Korm. Rendelet, ÁKR), illetve a 2015. október 8-án megjelent Frascati Manuallal való összehangolása.
2. A szakértői állásfoglalás-kérés vállalati oldalról való kezdeményezési lehetőségének megjelenítése a KFI törvényben, a Korm. Rendeletben és a Módszertani Útmutatóban.
3. A projektcsoporthoz tartozó minősítés módszertanának leírása a Módszertani Útmutatóban.⁸
4. A minősítési eljárások adatbiztonságának növelése azáltal, hogy a szakértői állásfoglalás-kérés esetén is az előzetes projektminősítési kérelemhez hasonló elektronikus felület álljon rendelkezésre.
5. A szakértői állásfoglalás-kéréshez a kérdéssor mintájának elérhetővé tétele az SZTNH honlapján annak feltüntetésével, hogy a kérdéssor a K+F projektek szakértői állásfoglalás-kérésére vonatkozik, és nem az egyéb szakkérdésekre (azaz nem projektek K+F minősítése) irányuló megkeresésekre.
6. Az előzetes projektminősítési kérelem esetén a karakterkorlátok ajánlás jellegűek legyenek (jelezve a válasz elvárt mélységét), ne kötelező előírások.
7. Az előzetes projektminősítési kérelem és a projektcsoporthoz tartozó minősítési kérelem formanyomtatványának vagy elektronikus űrlapjának kiegészítése egy, a jelenleginél⁹ jobban alábontott tudományági megjelölés lehetőségével. Emellett a Módszertani Útmutatóban javasolt annak leírása, hogy a minősítési kérelemben / szakértői állásfoglalás-kérésben a kérelmező fejtse ki röviden, hogy véleménye szerint a projekt elsősorban milyen tudományterületre, tudományterületekre vonatkozik és meglátása szerint milyen területen jártas szakértő szükséges a projekt K+F tartalmának megítélésére. Az előzetes minősítési kérelem formanyomtatványában

⁸ Korm. Rendelet 37. § (3) A projektcsoporthoz tartozó minősítésének részletes szempontrendszerét az SZTNH - az NKFI Hivatal elnöke véleményének kikérését követően - módszertani útmutatóban határozza meg, amit tájékoztatásul a honlapján közzétesz.

⁹ A minősítési kérelemmel érintett projekt tudományági besorolása (*jelenleg*): Természettudományok, Műszaki tudományok, Orvostudományok, Mezőgazdasági tudományok, Társadalomtudományok, Humántudományok

szereplő, a projekt IT tartalmára vonatkozó kérdés¹⁰ kifejtése is javasolt a Módszertani Útmutatóban, miszerint e kérdés célja szintén a kérelem értékeléséhez megfelelő szakértő kiválasztása.

8. Az újdonság és újszerűség fogalmi elválasztásának és értelmezésének elősegítése példákon keresztül, például járműipari, elektronikai gyártó és szoftverfejlesztési iparágakra vonatkozó szemléltető példák beemelésével. Javasolt egyben annak az átgondolása, hogy mely adatbázisok átvizsgálását, vagy milyen kutatási módszertant jelölhetne a Módszertani Útmutató példaként, amelynek alkalmazásával a kérelmező közelebb kerülhet ahhoz, hogy a tőle elvárható módon és gondossággal végezte el annak vizsgálatát, hogy projektjét jellemzi-e az újszerűség.
9. A Módszertani Útmutató példáinak frissítése, különösen a
 - a. szoftverfejlesztés kutatás-fejlesztési kritériumainak kiegészítésével (16-17.o.),
 - b. gyártóvállalatok K+F tevékenységére vonatkozó korszerű példákkal való bővítésével (23-24.o.).
10. A Módszertani Útmutató kiegészítése „a világviszonylatban mértékadó technika állásának ismertetését”¹¹ definíciójával, annak illusztrálásával (példákon szemléltetve), hogy milyen mélyrehatóan és milyen logika kell a kérelmezőnek megvizsgálnia a tudomány állását és mi a következménye, ha jóhiszemű eljárása mellett nem megfelelően ítéli meg a kérdéskört.

4.2. Kommunikációs javaslatok

1. Az SZTNH tevékenységének megismertetése egy még szélesebb réteggel, többek között szakmai konferenciákon való még aktívabb részvétellel, illetve még több saját rendezvény szervezésével.
2. A szakértői függetlenség biztosítása: a kiválasztott értékelők összeférhetetlenségének¹² további kiemelése (vizsgált szempontok leírása) az eljárási dokumentumokban és az összeférhetetlenségi szabályok hangsúlyozása a honlapon annak érdekében, hogy megnyugtatóan kizárható legyen a versenytárustól érkező értékelők összeférhetlensége és esetleges visszaélése.
3. A hiánypótlás szerepének és lehetőségeinek részletes kommunikációja a Módszertani Útmutatóban.
4. Annak leírása a Módszertani Útmutatóban, hogy előzetes minősítéskor a projektkezdésre vonatkozó 6 hónapos határidő egy jogszabály által meghatározott objektív határidő, aminek túllépése esetén már egy új K+F projekt körülményei állnak fent, melyek ebből fakadóan egy új eljárás lefolytatását teszik szükségessé.¹³
5. Annak feltüntetése az SZTNH honlapján, hogy a minősítési rendszerre vonatkozó kérdések esetén forduljanak az ügyfelek az ügyfélszolgálathoz, ugyanakkor konkrét ügyszámhoz kapcsolódóan sem az

¹⁰ Amennyiben a projekt tartalmaz információtechnológiai fejlesztési (így különösen szoftverfejlesztési) tevékenységeket is, kérjük, részletezzék, hogy ezek a tevékenységek önmagukban is tartalmazzanak-e K+F elemeket, illetve hogyan kapcsolódnak ezek a tevékenységek a projekthez, valamint hogyan segítik a projekt céljának elérését

¹¹ A Korm. Rendelet: 1. § (1) f) a projekt összefoglalását, ideértve - ahol értelmezhető - a projekttel kapcsolatos, világviszonylatban mértékadó technika állásának ismertetését, valamint a kutatás-fejlesztési célkitűzések, a kutatási módszertan és a projekt mérföldköveit és munkaszakaszait leíró ütemezés bemutatását

¹² Korm. Rendelet: 15. § A minősítési eljárásokban - ha szakértő kirendelésére kerül sor - a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala a projekt által érintett tudományterületen jártas, független szakértőt vesz igénybe

¹³ Korm. Rendelet 6. § (3) A KFI tv. 38. § (6) bekezdésének alkalmazásában a projekt változatlan megvalósításának minősül, ha az 1. § (1) bekezdés b), e), j), k) és l) pontjában, valamint az 1. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt adatokban a projekt megvalósítása során változás következik be, azzal, hogy - az 1. § (1) bekezdés e) pontjának alkalmazásában - a projekt megkezdésének valós időpontja és a projektminősítés iránti kérelemben megjelölt időpontja közötti eltérés nem lehet több 6 hónapnál.

ügyfélszolgálat, sem az SZTNH minősítésért felelős munkatársai / értékelői nem tudnak hivatalos tájékoztatást adni.

6. A potenciális kérelmezők részéről jelentkező, ismert igény ellenére javasolt az eljárásrendi leírásokban kommunikálni, hogy az angol nyelvű eljárás, illetve konzultációs lehetőség biztosítása törvény erejénél fogva nem lehetséges.¹⁴

¹⁴ KFI. tv.: 39. § (5) A minősítési eljárások magyar nyelven és - az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény 20. § (3) bekezdése szerinti esetben - nemzetiségi nyelven folynak, a kérelmet magyar nyelven és - az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény 20. § (3) bekezdése szerinti esetben - nemzetiségi nyelven kell benyújtani. A kérelem mellékleteként idegen nyelvű beadványokat is be lehet nyújtani, az SZTNH azonban - határidő tűzésével - magyar nyelvű fordítás benyújtását írhatja elő. Hitelesített fordítás benyújtása csak akkor írható elő, ha alappal vonható kétségbe a fordítás pontossága vagy a külföldi okiratban foglaltak valóságosága.

ÁKR: 20. § [Az eljárás hivatalos nyelve]

(1)5 A közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve a magyar.

5. Melléklet

5.1. Fogalommagyarázat, rövidítések jegyzéke

ÁKR	2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
Deloitte	Deloitte Üzletviteli és Vezetési Tanácsadó Zrt.
Előzetes projektminősítés, előzetes projekt-minősítési kérelem	A KFI tv. 36. § (1) a) pontjában hivatkozott eljárás.
Értékelési jelentés	Jelen dokumentum
Intézményrendszer	A kutatás-fejlesztési projektekkel kapcsolatban K+F pályázati támogatások vagy K+F adó-, illetve adóalap kedvezmények nyújtásában, illetve ellenőrzésében elsődlegesen részt vevő intézmények (azaz a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal).
K+F	Kutatás-fejlesztés
K+F adóösztönzők	A kutatás-fejlesztési tevékenységhez kapcsolódó adó- és járulékkedvezmények. Amennyiben egy társaság K+F tevékenységet végez, úgy jogosult lehet K+F adóalapkedvezményekre társasági adó, helyi iparüzési adó, innovációs járulék és szociális hozzájárulási adó vonatkozásában is.
K+F minősítés / Minősítési rendszer	Az egyes tevékenységek kutatás-fejlesztési szempontú minősítése iránti eljárás
KFIO	Az SZTNH Kutatás-fejlesztési és Innovációs Osztálya
KFI tv.	A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. Törvény
KKV	Kis- és középvállalat
Korábbi értékelési jelentés	A Deloitte Zrt. 2014. január 31-ei A kutatás-fejlesztés minősítési rendszerének értékelése: a bevezetés tapasztalatai c. értékelési jelentése.
Korm. Rendelet	332/2017. (XI. 9.) Korm. Rendelet az egyes tevékenységek kutatás-fejlesztési szempontú minősítése iránti eljárás részletes szabályairól
Megkérdezettek	Interjúalanyok
Módszertani Útmutató	Az SZTNH a K+F fogalom értelmezésével kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat és az egyes eljárásokkal kapcsolatos további részletes

szabályokat a kutatás-fejlesztési minősítési eljárás 2013. novemberi módszertani útmutatója

NAV vagy adóhatóság Nemzeti Adó- és Vámhivatal

NGM Nemzetgazdasági Minisztérium

**Projektcsoport-minősítés
minősítési kérelem** A KFI tv. 36. § (1) b) pontjában hivatkozott eljárás.

Tao tv. 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról

**Szakértői állásfoglalás,
szakértői állásfoglalás-
kérelem** A KFI tv. 42. § (1) pontjában hivatkozott eljárás, amely az adóhatóságon, más hatóságon vagy bíróságon kívül a vállalati oldalról is kezdeményezhető.

Deloitte.

A Deloitte név az Egyesült Királyságban "company limited by guarantee" formában alapított Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL”) társaságra, tagvállalatainak hálózatára és kapcsolt vállalkozásaira utal. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy. A DTTL (vagy „Deloitte Global”) nem nyújt szolgáltatásokat ügyfelek számára. A DTTL és tagvállalatai jogi struktúrájának részletes bemutatását a következő link alatt találja: www.deloitte.hu/magunkrol.

Magyarországon a szolgáltatásokat a Deloitte Könyvvizsgáló és Tanácsadó Kft. (Deloitte Kft.), a Deloitte Üzletviteli és Vezetési Tanácsadó Zrt. (Deloitte Zrt.) és a Deloitte CRS Kft. nyújtja (melyek közös neve "Deloitte Magyarország"). Mindhárom társaság a Deloitte Central Europe Holdings Limited tagvállalata. A Deloitte Magyarország négy szakmai területen - könyvvizsgálat, tanácsadás, adó- és jogi, valamint kockázati tanácsadási területeken - tölt be kiemelkedő szerepet az országban, és kínál szolgáltatásokat több mint 500 hazai és külföldi szakértője segítségével. (Ügyfeleinknek együttműködő ügyvédi irodánk, a Deloitte Legal Erdős és Társa Ügyvédi Iroda nyújtja a jogi tanácsadási szolgáltatásokat.)

A jelen dokumentum és a benne foglalt valamennyi információ a Deloitte Magyarország társaságaitól származik és célja, hogy bizonyos témakör(ök)ben általános információkkal szolgáljon, de nem tárgyalja az adott témakör(öke)t annak teljességében. A jelen dokumentumban megadott információk nem minősülnek számviteli, adóügyi, jogi, befektetési, tanácsadási illetve egyéb szakmai szolgáltatásnak. Ezek az információk nem képezhetik ügyfeleink üzleti döntéseinek kizárólagos alapját. Ügyfeleinket arra kérjük, hogy pénzügyeiket vagy üzletvitelüket befolyásoló bármely döntésük meghozatala, vagy a döntésnek megfelelő magatartás tanúsítása előtt kérjék képzett szakmai tanácsadóink véleményét.

Jelen anyagok és a bennük foglalt információk tájékoztató jellegűek és esetlegesen hibákat is tartalmaznak, amelyekért a Deloitte Magyarország sem kifejezetten, sem hallgatólagosan nem vállal felelősséget, és amelyek nem minősülnek a Deloitte Magyarország állásfoglalásának. Az előzőek érintése nélkül a Deloitte Magyarország nem garantálja az anyagoknak és / vagy a bennük foglalt információknak a hibamentességét, továbbá a teljesítés vagy a minőség valamennyi egyedi kritériumának való megfelelést sem. A Deloitte Magyarország cégei nem felelnek a szolgáltatásaik piacképességére, vagy adott célra való alkalmassága, jogtisztasága, versenyképessége, biztonsága és pontosságára vonatkozásában.

Ügyfelünk a jelen anyagot és a benne foglalt információkat a saját felelősségére használja, és teljes mértékben felelősséget vállal a jelen dokumentum és a benne foglalt információk használatából eredő következményekért, esetleges veszteségekért. A Deloitte Magyarország cégei nem vonhatók felelősségre jelen dokumentum, vagy a benne foglalt információk felhasználásával kapcsolatosan felmerülő közvetlen, közvetett, járulékos, következményes, büntető jellegű vagy bármilyen egyéb kárért, valamint egyéb veszteségért sem, legyen az szerződéses, jogszabály szerinti vagy magánjogi (például gondatlanságból fakadó).

A fent írtaktól eltérően amennyiben az információk és az anyagok kifejezetten az Ügyfél és a Deloitte Magyarország között létrejött szerződés végleges teljesítéseként kerülnek átadásra, a Deloitte Magyarország felelősséget vállal azért, hogy a szolgáltatásnyújtás és - amennyiben van - az elkészült termék szerződésszerű. A Deloitte Magyarország rögzíti, hogy az anyagok és az információk kizárólag a szerződésben meghatározott személyek / szervezetek számára készülnek és célokra alkalmasak. A Deloitte Magyarország minden felelősséget kizár az Ügyfél által rendelkezésre bocsátott dokumentumokból, anyagokból, információkból és adatokból fakadó vagy azokkal összefüggő károk vonatkozásában. Minden itt nem szabályozott kérdésre a vonatkozó szerződés irányadó.

Ha a fenti rendelkezések bármelyike bármilyen okból nem érvényesíthető, a többi rendelkezés továbbra is hatályban marad és alkalmazandó.